

FM: Cenu pieaugums jūnijā kļuvis straujāks

Publicēts: 08.07.2021.

[Jaunami](#)

[Tautsaimniecības analīze](#)

Atbilstoši jaunākajiem Centrālās statistikas pārvaldes datiem, patēriņa cenu līmenis šā gada jūnijā palielinājās par 0,3% salīdzinājumā ar maiju, tādējādi patēriņa cenas pieauga sesto mēnesi pēc kārtas. Gada izteiksmē cenu pieaugums bija vēl izteiktāks, palielinoties par 2,7%. Samērā straujo cenu pieaugumu salīdzinājumā ar pērnā gada jūniju noteica vairāki faktori. Viens no faktoriem ir bāzes efekts, jo pērn jūnijā Latvijā bija fiksēta deflācija 0,7% apmērā. Tomēr noteicošā loma bija izejvielu cenu kāpumam pasaules tirgos, kas atspoguļojās augošajās degvielas un pārtikas cenās.

Tāpat kā iepriekšējā mēnesī, šā gada jūnijā lielāko devumu patēriņa cenu pieaugumā noteica degvielas cenu kāpums par 19,9% salīdzinājumā ar pērnā gada attiecīgo mēnesi, tādējādi izskaidrojot 1,1 procentpunktu no fiksētās inflācijas, kas liecina par būtisku ietekmi uz patēriņa cenu izmaiņām. No vienas puses šādu pieaugumu varētu uzskatīt par ļoti strauju, tomēr dīzeļdegvielas vidējā cena Latvijā šā gada jūnijā bija 1,22 eiro par litru, kas atbilst pērnā gada februāra līmenim jeb pirmspandēmijas līmenim, kad naftas cenas pasaules biržās sāka strauji samazināties. Tādējādi, lai arī degvielas cenas pēdējos mēnešos strauji palielinājušās, pašreizējais cenu līmenis atbilst pirmspandēmijas līmenim. Naftas cenu līmenis jau šā gada martā sasniedza pirmspandēmijas līmeni, bet jūlija sākumā *Brent* markas jēlnaftas cena sasniedza augstāko cenu kopš 2018. gada novembra jeb 77 ASV dolārus par barelu. Naftas cenu kāpums lielā mērā bija saistīts ar OPEC+ vienošanos strauji nepalielināt naftas ieguves apjomus. Tomēr šā gada jūlijā naftas ražotājvalstis nespēja vienoties par naftas ieguves apjomiem, kā rezultātā naftas cenas samazinājās līdz 73 ASV dolāriem par barelu. Paredzams, ka degvielas cenu pieaugums arī turpmākajos mēnešos gada izteiksmē būs augsts un saglabāsies kā galvenais inflāciju ietekmējošais faktors, tomēr pieauguma temps pakāpeniski mazināsies.

Lai arī energoresursu cena pasaulē pieaug, gāzes un siltumenerģijas cena Latvijā joprojām uzrāda kritumu, kas ir skaidrojams ar šo pakalpojumu tarifu noteikšanas metodoloģiju. Gāzes tarifi tiek pārskatīti tikai divas reizes gadā – janvārī un jūlijā, līdz ar to energoresursu cenu izmaiņas pasaulē ar novēlojumu atspoguļojas Latvijas datos. Arī siltumenerģijas tarifi netiek bieži pārskatīti. Šā gada jūnijā gāze bija par 2,5% lētāka nekā pirms gada, kamēr siltumenerģijas cena samazinājās par 3,0%. Tomēr jau jūlijā palielināsies gāzes tarifi, bet augustā pieaugs siltumenerģijas tarifi, tādējādi nedaudz paātrinot inflāciju.

Patēriņa cenu izmaiņas Latvijā seko tendencēm eirozonā. Balstoties uz ātro novērtējumu, saskaņotais patēriņa cenu indekss eirozonā šā gada jūnijā ir palielinājies par 1,9% salīdzinājumā ar pērnā gada attiecīgo mēnesi. Tāpat kā Latvijā, eirozonas valstīs būtisku devumu inflācijā arī nodrošināja degvielas cenu pieaugums, jo, izslēdzot to, vidējais cenu līmenis palielinātos divas reizes mazāk jeb par 0,8% gada izteiksmē. Inflācijas riski pasaulē un eirozonā pašreiz ir augsti, tomēr inflācijas paātrinājums bija sagaidāms un kopumā ir saistīts ar pērnā gada zemo bāzi un ekonomikas atkopšanos.

Kopumā jāsecina, ka pašreizējo patēriņa cenu dinamiku Latvijā nosaka galvenokārt ārējie faktori, t.i., naftas un pārtikas cenu pieaugums pasaulē, transportēšanas izmaksu pieaugums, ko ietekmē gan augstākas degvielas cenas, gan piegāžu traucējumi saistībā ar ierobežojumiem visā pasaulē pandēmijas dēļ, kā arī pasaules ekonomikas atkopšanās no pandēmijas un līdz ar to augošais pieprasījums. Ja iepriekšējā gadā tieši ārējie faktori atsevišķos mēnešos Latvijā noteica deflāciju, tad šogad vērojama pretēja situācija un importētā inflācija stimulēs cenu kāpumu. Šā gada pirmajā pusgadā patēriņa cenu līmenis Latvijā bija par 1,1% augstāks nekā pērnā gada attiecīgajā periodā. Šī gada otrajā pusgadā vidējā inflācija paaugstināsies līdz 2,9%-3,0%. Atbilstoši aktualizētajām Finanšu ministrijas makroekonomisko rādītāju prognozēm patēriņa cenu līmenis 2021. gadā vidēji palielināsies par 2,0%.

<https://www.fm.gov.lv/lv/jaunums/fm-cenu-pieaugums-junija-kluvis-straunjaks>